

Datum
2003-04-22

REGLER FÖR RIKSFÄRD TJÄNST

Antaget av kommunfullmäktige 2001-12-20, § 86 att gälla fr o m 2002-01-01.

Källor: Regeringens proposition 1996/97:115

Mer tillgänglig kollektivtrafik.

Färdtjänsthandboken

Handboken om färdtjänst och riksfärdtjänst

Svenska kommunförbundet 1999

1. Allmänna förutsättningar för resor med riksfärdtjänst

Tillstånd till resa med riksfärdtjänst ges till personer som till följd av ett stort varaktigt funktionshinder måste resa på ett särskilt kostsamt sätt. Funktionshindret måste bedömas bestå mer än sex månader och skall på begäran kunna styrkas med läkarintyg eller särskild utredning.

Som grund för riksfärdtjänst gäller Lag (1997:735) om riksfärdtjänst.

Den 1 januari 1998 trädde nya lagar om färdtjänst och riksfärdtjänst i kraft. Dessa benämns Lag (1997:736) om färdtjänst, samt Lag (1997:735) om riksfärdtjänst. Samtidigt ersattes Lagen (1978:438) om huvudmannaskap för viss kollektiv persontrafik med en ny Lag (1997:734) om ansvar för viss kollektiv persontrafik. Syftet med dessa förändringar är att göra kollektivtrafiken mer tillgänglig för funktionshindrade, samt att begränsa kostnaderna för färdtjänst och riksfärdtjänst genom att resandet ändras och kan företas i linjetrafik och även att resorna kan samordnas.

Beslutet innebär också att färdtjänst inte skall betraktas som ett bistånd och behandlas som en omsorgsfråga enligt socialtjänstlagen, utan som en transportform. Färdtjänst skall i huvudsak behandlas som en trafikpolitisk fråga i syfte att bidra till en tillfredsställande trafikförsörjning även för funktionshindrade. Avsikten är inte att vidga den personkrets som skall ha tillgång till färdtjänst.

I propositionen skriver regeringen i motiveringen till reformbehovet att;
*för funktionshindrade är kommunikationernas utformning ofta avgörande för möjligheterna att kunna delta i olika samhällsaktiviteter. Funktionshindrade har emellertid inte samma möjlighet att resa trots att de har samma behov av och önskemål om detta.
samt;

*Äldre och funktionshindrade personer har goda möjligheter att använda sig också av kollektiva färdmedel, förutsatt att dessa och även terminaler och den fysiska miljön i anslutning till dessa blir betydligt bättre anpassade till resenärernas behov.

Regeringen pekar också i sin proposition på vikten av ett helhetsperspektiv på kollektivtrafikplaneringen med inriktning mot de funktionshindrade. Teknisk utveckling av fordonen måste exempelvis kombineras med en tillgänglig utemiljö, och god fordonsstandard måste kombineras med kunnig personal på plats. Utredningen efterlyser även ett helhetsperspektiv på resandet och understryker nödvändigheten av att se till hela resekedjan för den funktionshindrade. Vad man bör åstadkomma med en så långtgående anpassning av kollektivtrafiken och den yttre miljön är att de med funktionshinder betydligt oftare kan resa med kollektiva färdmedel. Detta ligger även helt i linje med målen för handikappolitiken i form av en ökad normalisering av funktionshindrades resor.

2. Tillstånd till riksfärdtjänst

Tillstånd till resa med riksfärdtjänst ges under förutsättning att:

- Resenären är folkbokförd i kommunen.
- Resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare.
- Ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet.
- Resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun.
- Resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare.
- Resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna.

Tillstånd till riksfärdtjänst regleras i §§ 4 - 7 Lag om riksfärdtjänst.

§5 Tillstånd skall meddelas om

- 1. resan till följd av den sökanden funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare*
- 2. ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet*
- 3. resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun.*
- 4. resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare*
- 5. resan inte av någon annan anledning bekostas av det allmänna*

I propositionen skriver man

Riksfärdtjänst innebär att ersättning lämnas för reskostnaderna, om den sökandes funktionshinder är så stort att resan inte kan företas till ”normala reskostnader”. Utgångspunkt för bedömningen av vad som avses med normala reskostnader skall enligt regeringens proposition 1992/93:150 bil. 5 vara SJ:s taxesättning för resa med tåg 2 klass. Om den sökande inte kan resa med 2 klass tåg utan att det uppkommer merkostnader, kan tillstånd ges till resa med 2 klass tåg med ledsagare, med 1 klass tåg, med flyg, taxi, eller specialfordon. Det är funktionshindrets svårighetsgrad som avgör vilket färdmedel som får användas. Ett beslut om riksfärdtjänst innebär inte att något bistånd enligt socialtjänstlagens bestämmelser skall lämnas med alternativa möjligheter att bistå den sökande, utan är ett ställningstagande till att ersättning skall ges för de merkostnader som den sökande får när han eller hon inte kan resa med 2 klass tåg utan ledsagare

I Färdtjänsthandboken skriver författaren

För att få tillstånd till riksfärdtjänst krävs att man har ett stort och varaktigt funktionshinder som får till följd att man måste resa på ett särskilt kostsamt sätt. Kraven för att få riksfärdtjänst är således större än för att få färdtjänst.

3. Ledsagare

Vid riksfärdtjänstresa kan ledsagare behöva medfölja. Kommunen beviljar resa för ledsagare under förutsättning att detta anses nödvändigt för resans genomförande. Fram och återresa för ledsagare kan beviljas om omständigheterna så kräver. Även resa för ledsagare beställs av kommunen.

Vid resa med taxi och specialfordon bedöms ledsagare ej behövas annat än i undantagsfall

(t ex behov av särskild hjälp under själva färden).

Lag om riksfärdtjänst föreskriver inte någon skyldighet för kommunen att tillhandahålla ledsagare.

Tillstånd till ledsagare regleras i §6 Lag om riksfärdtjänst

§6 Om den som söker tillstånd till riksfärdtjänst behöver ledsagare under resan, ska tillståndet gälla även ledsagaren.

Med ledsagare menas en person som måste följa med för att resan skall kunna genomföras. Behovet skall vara knutet till själva resan och inte till vistelsen vid resmålet. Sökanden skall alltså inte klara av att resa på egen hand med den service som normalt ges av transportören eller föraren för att rätt till ledsagare skall föreligga.

Regeringen skriver i propositionen;

Genom att det i lagtexten särskilt anges att behovet av ledsagare är knutet till själva resan torde inte missförstånd kunna uppstå i förhållande till annan lagstiftning, där begreppet ledsagare används för att ange hjälp också under vistelsen.

4. Medresenär

Person som inte är ledsagare men som önskar medfölja på resan kallas medresenär.

Vid resa med allmänna kommunikationer betalar medresenären hela sin kostnad. Kommunen åtar sig att förmedla beställningen men ansvarar ej för genomförande eller betalning. Resebyrån skickar faktura tillsammans med biljetterna.

Vid resa med taxi eller specialfordon betalar medresenären en avgift som är lika stor som egenavgiften för den som beviljats riksfärdtjänst. Om merkostnaden för medresenären är högre kan den tas ut av medresenären.

Begreppet medresenär finns inte i färdtjänst eller riksfärdtjänstlagen. Med medresenär menas en icke färdtjänstberättigad person som reser i sällskap med den färdtjänstberättigade utan att vara ledsagare.

5. Riksfärdtjänstresa för barn

Riksfärdtjänstresa kan i undantagsfall beviljas även för barn under 12 år om resan till följd av funktionshindret måste genomföras på ett särskilt kostsamt sätt. Därvid skall beaktas att även icke funktionshindrade barn normalt inte åker ensamma och därför behöver hjälp med att genomföra resor.

I Färdtjänsthandboken skriver författaren;

Mindre barn reser normalt inte ensamma med allmänna kommunikationer. En förutsättning för att de skall kunna resa är att de åtföljs av förälder eller annan vuxen. Detta gäller både för funktionshindrade och icke funktionshindrade barn. Avgörande för om mindre barn ska beviljas färdtjänst eller riksfärdtjänst bör därför vara om barnet kan resa med allmänna kommunikationer tillsammans med vuxen. Klarar barnet detta kan det inte anses uppfylla kriterierna för tillstånd. Utredningen bör klargöra detta.

Är det fråga om ett mer omfattande fysiskt eller psykiskt funktionshinder, eller ett funktionshinder i form av allvarigare utvecklingsstörning, kan detta innebära att barnet inte kan resa med allmänna kommunikationer även om det åtföljs av en vuxen. I sådant fall bör utredningen kunna uppvisa att kriterierna för tillstånd är uppfyllda. Däremot bör tillstånd till ledsagare normalt inte beviljas, då även ett icke funktionshindrat mindre barn behöver åtföljas av en vuxen.

När det gäller större barn bör utgångspunkten för bedömningen vara vad ett icke funktionshindrat barn med normal utveckling i motsvarande ålder bedöms klara. Där finns även skäl att skilja på lokala, regionala, och längre resor. Utredningen bör klarlägga om barnet på grund av funktionshinder är förhindrad att göra sådana resor som jämnåriga normalt kan göra på egen hand.

6. Vart får man åka?

Resan skall göras inom Sverige samt från Grästorps Kommun till kommuner utanför Grästorps kommuns färdtjänstområde samt återresa.

7. Val av färdmedel

Resor med riksfärdtjänst skall göras med allmänna kommunikationer, taxi eller ett för ändamålet särskilt anpassat fordon (specialfordon). Ersättning för resor med hyrbil eller privatbil medges ej.

Kommunen beslutar om färdmedel med beaktande av resenärens funktionshinder och övriga omständigheter.

Billigaste färd sätt skall användas vilket innebär följande:

1. i första hand används allmänna kommunikationer, dvs tåg, buss, båt eller flyg där så är möjligt med hänsyn till resenärens funktionshinder
2. i andra hand används allmänna kommunikationer i kombination med taxi eller specialfordon
3. i tredje hand används enbart taxi eller specialfordon.

Annan prioritering kan göras om resan därigenom blir billigare.

Vid resor med allmänna kommunikationer skall rabatter och billigare prisalternativ användas i så stor utsträckning som möjligt med hänsyn till funktionshinder och resans ändamål.

Beviljande av tillstånd skall ske med hänsyn till sökandens funktionshinder. Den omständigheten att det saknas allmänna kommunikationer är i sig inget skäl för att bevilja riksfärdtjänst.

7§ Tillstånd till riksfärdtjänst får förenas med föreskrifter om färd sätt.

I propositionen skriver man;

genom att reglerna för meddelande av tillstånd till riksfärdtjänst är restriktiva kan bestämmelsen om att meddela föreskrifter för sådant tillstånd begränsas till vilket färdmedel som får användas vid resan.

8. Avgift

Resenären skall betala en avgift (egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar föreskrifter om resenärens egenavgift.

Ersättning för en riksfärdtjänstresa lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften. Ersättning för ledsagarens resa skall dock motsvara kostnaden för resan. Ersättningen betalas till den som utfört transporten eller till den som betalat transporten.

Regeln för avgift regleras i §8 Lag om Riksfärdtjänst

§8 Vid resa med riksfärdtjänst skall tillståndshavaren betala en avgift /egenavgift) som motsvarar normala reskostnader med allmänna färdmedel. Regeringen meddelar närmare föreskrifter om dessa avgifter.

Ersättning för en riksfärdtjänstresa lämnas med ett belopp som motsvarar skillnaden mellan reskostnaden och egenavgiften. Ersättning för ledsagarens resa ska dock motsvara kostnader för resan. Ersättningen betalas till den som utfört transporten eller till den som betalat transporten Beslut om ersättning meddelas av tillståndsgivaren.

9. Ansökan om tillstånd

Ansökan om tillstånd för enstaka resa samt resebeställning sker skriftligt till biståndshandläggare.

Ansökan om resa

Ansökan skall ske senast 14 dagar före resans påbörjande. I undantagsfall (t ex för närvaro på begravning eller besök hos akut sjuk) kan ansökan göras senare. I samband med storhelger krävs att beställning sker senast en månad innan resans start, eftersom tillgången på transportmedel är begränsad.

Ansökan för viss tid eller visst antal resor

I normalfallet sker ansökan om riksfärdtjänst för varje enskild resa. Vid speciella omständigheter (t ex många likadana resor) kan tillstånd sökas för viss tid eller visst antal resor. Sådant tillstånd skall sökas på särskild blankett och beviljas endast med specificering av ressätt och begränsning av resmål.

10. Beslut om återkallande

Kommunen beslutar om tillstånd och färdmedel. Tillstånd kan ej ges för resor som redan genomförts.

Ansökan kan avslås om resenären vid tidigare tillfällen missbrukat tillståndet t ex genom att inte betala egenavgiften.

Beviljat tillstånd för viss tid eller visst antal resor kan återkallas om: förutsättningarna för tillståndet inte längre finns
ändrade förhållanden medför att tillståndets villkor bör ändras
tillståndshavaren gjort sig skyldig till överträdelse av gällande föreskrifter.

Återkallelse av tillstånd regleras i §9 Lag om Riksfärdtjänst
§9 En tillståndsgivare får återkalla ett tillstånd att anlita riksfärdtjänst om förutsättningarna för tillståndet inte längre finns. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter som gäller för riksfärdtjänsten.

Föreskrifter får ändras, om ändrade förhållanden föranleder det.

11. Resebeställning

Resenären beställer resan hos kommunen. Undantag kan medges om särskilda skäl föreligger.

Vid resa med allmänna kommunikationer beställer kommunen biljetter hos resebyrå (motsvarande) som skickar biljetterna till resenären tillsammans med inbetalningskort på egenavgiften.

Vid resa med taxi beställer kommunen resan av en beställningscentral (motsvarande). Resenären betalar egenavgiften direkt till taxichauffören.

12. Anpassning av restid

För att samordna taxiresor, samt för att erhålla rabatterade biljetter på allmänna kommunikationer, behöver avresetiden ibland förskjutas. Huvudregeln är att för resor på avstånd upp till 20 mil kan avresetiden förskjutas inom halvdag och för längre resor kan avresetiden förskjutas inom heldag. I samband med större helger kan större tidsförskjutningar krävas. Avsteg från reglerna om tidsförskjutning kan göras med hänsyn till resenärens funktionshinder och ändamålet med resan.

13. Samåkning i taxi och specialfordon

Samordning av resor med taxi och specialfordon sker regelmässigt där det är möjligt. Detta innebär att resenären får samåka på hela eller delar av sträckan. Vid samåkning kan ressträckan och restiden bli längre än vid direktresa. I speciella fall kan kommunen besluta om ensamåkning.

14 Bagage

Bagage får medföras i den mängd respektive trafikföretag stadgar.

För resa med taxi får normalt bagage medföras. Som normalt bagage räknas två väskor per resenär.

Utöver bagage får nödvändiga handikapphjälpmedel alltid medföras.

15 Husdjur

Vid resor med allmänna kommunikationer får husdjur medföras enligt trafikföretagens anvisningar.

Vid resor med taxi och specialfordon får husdjur normalt ej medföras. Undantag kan medges efter särskild ansökan. Undantag medges alltid för ledarhund.

16 Överklagande av beslut

Ett beslut om riksfärdtjänst kan överklagas till Länsrätten. Överklagandet skall ske skriftligt. Det skall ha kommit in till kommunen inom tre veckor efter det att sökanden fick del av beslutet.